

Jaczewski, Bohdan

Działalność Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN za rok 1979

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 26/1, 227-228

1981

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KOMITET HISTORII NAUKI I TECHNIKI

DZIAŁALNOŚĆ KOMITETU HISTORII NAUKI I TECHNIKI PAN ZA ROK 1979

W roku sprawozdawczym zadania Komitetu były realizowane zarówno pod opieką Prezydium jak i za pośrednictwem jego Komisji. W dniach 11—12 maja 1979 r. odbyła się w Warszawie Sesja Komitetu poświęcona setnej rocznicy urodzin Alberta Einsteina pt. *Einstein a fizyczny obraz świata*. W obradach wzięło udział ok. 50 osób; referaty wygłosili: prof. Waldemar Voisé: *Ewolucja pojęcia czasu*; mgr Krzysztof Szymborski: *Einstein, kwanty i klasyczny ideał fizyki*; dr David Cassidy (Stuttgart) *Biografie Einsteina*; prof. Andrzej Wróblewski *O historii pomiaru prędkości światła*.

Na plenarnym posiedzeniu Komitetu, który obradował w grudniu 1979 r., przeprowadzono dyskusję dotyczącą „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki”, „Studiów i Materiałów z Dziejów Nauki Polskiej”, „Organonu” i „Rozpraw z Dziejów Oświaty”. Komitet Historii Nauki i Techniki — po zapoznaniu się z recenzjami dotyczącymi czasopism poświęconych historii nauki i techniki oraz historii oświaty, a także w wyniku dyskusji — uchwalił rezolucję, którą przekazano następnie władzom PAN. Zwrócono w niej uwagę na niepokojącą sytuację wydawniczą w zakresie czasopism naukowych. Podkreślono w szczególności zbyt niskie nakłady szczególnie poczytnych czasopism (zwłaszcza „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki”), uniemożliwiające im dotarcie do wszystkich środowisk naukowych oraz ukazywanie się części z nich (przede wszystkim „Organonu”) ze znacznym opóźnieniem. Komitet uznał za celowe — obok zwiększenia przydziału papieru — zapewnienie wydawnictwom Akademii własnej bazy poligraficznej. Dla upowszechnienia za granicą osiągnięć polskiej nauki postulowano częstsze wydawanie numerów obcojęzycznych o charakterze profilowym.

W roku sprawozdawczym kontynuowano serię wydawniczą (w językach obcych) z zakresu historii nauki, oświaty i techniki. W druku znajdują się dwie monografie: Pawła Rybickiego *Recepcja Arystotelesa u progu ery nowożytnej*, Małgorzaty Frankowskiej-Terleckiej *L'Unité du savoir aux XIIe et XIIIe siècles*; podjęto również prace zmierzające do wydania w języku angielskim studium Jerzego Piaskowskiego *O stali demasceńskiej*. Na zlecenie Wydziału I PAN Prezydium Komitetu przygotowało materiał analityczno-wnioskowy w postaci: 1) oceny realizacji programu badawczego Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki; 2) wniosków dotyczących kierunków dalszego rozwoju badań naukowych w Instytucie; 3) wniosków w zakresie potrzeb: a) kadrowych, b) organizacyjnych, c) materialnych warunków pracy naukowej w IHNOiT.

Prezydium Komitetu przygotowało również opinię dotyczącą założeń problemu międzyresortowego *Historia i rola nauki, oświaty i techniki w dziejach polskiego narodu na okres 1981—1985*. Wypowiedziano się za przyjęciem przedstawionych założeń problemu międzyresortowego. Uznano jednak, że realizacja przedstawionego projektu założeń wymaga przede wszystkim zapewnienia odpowiednich środków postulowanych przez Zespół Koordynacyjny.

* * *

Spośród Komisji Komitetu Historii Nauki i Techniki znaczną aktywność przejawiała Komisja ds. nauczania historii nauki i techniki, która działała pod przewodnictwem doc. Ireny Stasiewicz-Jasiukowej. Działalność tej komisji miała w roku sprawozdawczym charakter kilkupłaszczyznowy: przekazano do wydawnictwa Ossolineum 600-stronicową pracę zbiorową pt. *Dzieje nauczania historii nauki i techniki w Polsce (od XVI wieku do chwili obecnej)*. Pracę tę przygotował zespół autorów pod redakcją naukową I. Stasiewicz-Jasiukowej. Założono przekłady na język angielski bądź niemiecki 8 artykułów autorów polskich do polsko-czeskiego wydawnictwa pt. *The problems of teaching the history of science* — przygotowywanego na XVI Międzynarodowy Kongres Historii Nauki. Książka ukaże się drukiem w Czechosłowacji, a jej redaktorami naukowymi są: Luboš Nový i Irena Stasiewicz-Jasiukowa. Zgodnie z postulatami Komisji d/s nauczania kontynuowano w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki” prowadzenie działu pod nazwą: *Problemy nauczania historii nauki i techniki*. Przekazano

do PWN konspekt gotowego już podręcznika uniwersyteckiego z historii chemii pióra Romana Mierzeckiego, a do Państwowych Wydawnictw Rolniczych i Leśnych konspekt podręcznika z historii leśnictwa pióra Józefa Brody. Uzyskano zgodę odpowiedniej Komisji w Ministerstwie Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki na przekazanie do PWN zlecenia dotyczącego wydania uniwersyteckich skryptów z zakresu historii nauk społecznych i historii nauk ścisłych — skryptów adresowanych do studentów bibliotekoznawstwa.

W grupach roboczych ds. nauczania poszczególnych dyscyplin pracowano nad ujednoczeniem organizacyjnej struktury wykładów z dziejów tych przedmiotów w ogólnopolskiej skali (przede wszystkim — z historii leśnictwa oraz z historii medycyny).

Komisja Historii Techniki pod przewodnictwem doc. Tadeusza Nowaka przygotowała pierwszą wersję konspektu syntezy *Historii Techniki Polskiej*. W 1979 r. opracowano m.in. referat omawiający zagadnienie syntezy historii techniki polskiej w świetle dotychczasowego stanu badań. Zorganizowano wspólnie z Instytutem Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN konferencję naukową poświęconą zagadnieniom związanym z zamierzonym przygotowaniem syntezy historii techniki polskiej. Kontynuując publikowanie cyklu artykułów pt. *Stan badań nad historią techniki w Polsce* w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki”, ogłoszono kolejne 2 artykuły, a mianowicie: Romana Wajdowicza *Dotychczasowy dorobek nauki polskiej w dziedzinie historii telekomunikacji w Polsce* oraz J. Turnau *Stan i potrzeby badań nad historią techniki włókienniczej na ziemiach polskich*. Opracowano i przekazano do druku w t. XXIII „Studiów i Materiałów do Historii Wojskowości” artykuł Tadeusza Nowaka: *Badania nad historią dawnej polskiej techniki w latach 1875—1978*.

Komisja Historii Prasy Technicznej — pod przewodnictwem prof. Jana Pazdura — prowadziła badania nad czasopiśmiennictwem budowlanym. Badania te stanowiły część planu zmierzającego do ukończenia II tomu syntezy historii prasy technicznej (1870—1918). We współpracy z Radą Prasy Technicznej NOT opracowano czasopiśmiennictwo budowlane w latach 1945—1979 oraz materiały dotyczące czasopiśmiennictwa przemysłu spożywczego do r. 1918.

Komitet Historii Nauki i Techniki reprezentował polskie środowisko na arenie międzynarodowej — utrzymując przede wszystkim związki z Sekcją Historii Nauki Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauk (MUHiFN), co w szczególności znalazło wyraz w działalności reprezentantów Polski we władzach Unii. Prof. B. Suchodolski wziął udział w posiedzeniu Comité on the Teaching of Science Międzynarodowej Rady Unii Naukowych (ICSU) w Paryżu jako reprezentant MUHiFN. Przedmiotem obrad było nauczanie poszczególnych dyscyplin, jak również problem nauczania historii nauki w skali światowej.

W dniach 14—15 IX odbyło się w Krakowie posiedzenie Komisji Nauki Renesansu (MUHiFN) kierowanej przez prof. Jerzego Dobrzyckiego, poświęcone problematyce nauki na piętnastowiecznych uniwersytetach. Obok gospodarzy udział w posiedzeniu wzięli uczeni z Anglii, Francji, Włoch, Niemiec i Czechosłowacji. Organizatorem spotkania była Biblioteka Jagiellońska w Krakowie.

W związku z przygotowaniem do XVI Międzynarodowego Kongresu Historii Nauki w Bukareszcie (1981) przeprowadzono wstępne konsultacje dotyczące udziału w Kongresie uczonych polskich. W międzynarodowym sympozjum ICOHTEC-u w Sofii pt. *Systemy techniczne — rozwój stosowania i sterowania* udział wzięli członkowie Komitetu: prof. Eugeniusz Olszewski i prof. Alfred Wiślicki, który wygłosił referat *O prawidłowościach mechanizmów*. W skład delegacji wszedł również pracownik Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN — dr B. Orłowski.

W ramach współpracy zagranicznej prof. J. Piaskowski przebywał w Syryjskiej Republice Arabskiej, gdzie wziął udział w II Międzynarodowym Sympozjum Historii Nauki Arabskiej (5 IV — 12 IV 79). prof. Piaskowski wygłosił referat pt. *Introduction into modern Studies on the medieval Arabic Iron and Steel technology* oraz przewodniczył sesji „History of Technology”.

Bohdan Jaczewski
(Warszawa)